

Marknadsövervakning och internationella frågor

Ändring av metod för marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i kapacitetsberäkningsregionen Norden

Beslut

- 1 Energimarknadsinspektionen (Ei) godkänner Affärsverket svenska kraftnäts (Svenska kraftnät) förslag till ändring av metoden för marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i kapacitetsberäkningsregionen Norden men med en genomförandetid om högst sex (6) månader, se bilaga 1.
- 2 Beslutet gäller under förutsättning att samtliga berörda tillsynsmyndigheter fattar ett beslut med samma innebörd.
- 3 Detta beslut kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Beskrivning av ärendet

Svenska kraftnät lämnade den 30 juni 2022 in en ansökan om att Ei ska godkänna ett förslag till ändring av metoden för en marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i enlighet med artikel 41.1 i Kommissionens förordning (EU) 2017/2195 (förordning (EU) 2017/2195). Svenska kraftnät har tagit fram förslaget tillsammans med de övriga nordiska systemoperatörerna som ingår i kapacitetsberäkningsregionen Norden: Energinet, Fingrid och Statnett.

Den 19 december 2022 begärde Ei tillsammans med övriga berörda tillsynsmyndigheter, i enlighet med artikel 6.10 i Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 942/2019 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el, mer tid av Byrån för samarbete mellan tillsynsmyndigheter (ACER) för att respektive tillsynsmyndighet skulle kunna fatta ett beslut. ACER beslutade den 14 april 2023 att bevilja mer tid, vilket innebar att respektive tillsynsmyndighet skulle fatta beslut senast 28 juni 2023. Ei analyserade förslaget tillsammans med övriga

berörda tillsynsmyndigheter och kom fram till att det behövde ändras för att respektive tillsynsmyndighet ska kunna godkänna förslaget, varpå en begäran om ändring skickades ut. Den 21 augusti 2023 kom Svenska kraftnät in med ett reviderat förslag.

Den marknadsbaserade tilldelningsprocessen är en metod för kapacitetstilldelning som innebär att det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver jämförs med det uppskattade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för att utbyta energi, alternativt en jämförelse av det uppskattade värdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver och det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi. Enligt metoden jämförs det faktiska marknadsvärdet för att överföra balanskapacitet med ett prognostiserat värde för den överföring av energi som sker på dagen före-marknaden inklusive en, så kallad, *mark-up*. Denna *mark-up* adderas till det prognostiserade marknadsvärdet för att säkerställa att beräkningen tar hänsyn till osäkerheter och felaktigheter i prognoser.

Ansökan

Svenska kraftnäts förslag till ändring av metoden för en marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i enlighet med artikel 41.1 i förordning (EU) 2017/2195 följer av ACER:s beslut den 5 augusti 2020 (ACER Decision 22/2020) som ålade de nordiska systemoperatörerna att komma in med ändringar i metoden senast 12 månader efter godkännandet av den ursprungliga metoden. Ändringarna i metoden ska enligt ACERs beslut åtminstone inkludera en reviderad beräkning av *mark-up* så att den blir dynamisk samt en utredning. Av utredningen ska bland annat noggrannheten hos det prognostiserade marknadsvärdet per budområdesgräns och per riktning framgå när olika intervall av historiska tidsserier tillämpas som indata för att bestämma *mark-up* och när olika tidsintervall används för att definiera och uppdatera *mark-up*.

Ändringarna i metoden är alltså relaterade till hur det prognostiserade marknadsvärdet och *mark-up* ska beräknas. Den justerade metoden innehöll två förändringar jämfört med den ursprungliga metoden:

- Det initiala startvärdet för *mark-up* sätts till 5 EUR/MWh i stället för 1 EUR/MWh.
- *Mark-up* har ändrats från att kunna vara i intervallet 1–5 EUR/MWh till att istället inte ha något lägsta eller högsta värde.

Implementeringstiden för att införa förändringen av metoden föreslås vara högst tolv (12) månader.

Samråd med marknadsaktörerna

De systemansvariga för överföringssystemen i den nordiska kapacitetberäkningsregionen samrådde med marknadsaktörerna om förslagen mellan den 6 april 2021 och den 7 maj 2021 i enlighet med artikel 10 i förordningen (EU) 2017/2195.

Samråd om slutligt förslag till metod

De berörda tillsynsmyndigheterna har samrått om de systemansvarigas slutliga metodförslag och gemensamt kommit fram till att de föreslagna ändringarna i metoden bör godkännas. De berörda tillsynsmyndigheterna har konstaterat att genomförandetiden på högst 12 månader är förhållandevis lång trots att ändringarna i metoden är förhållandevis få och överenskommit om att tiden bör vara högst sex månader.

Ei har informerat Svenska kraftnät om att genomförandetiden högst bör uppgå till sex (6) månader. Svenska kraftnät har accepterat den kortare genomförandetiden.

Bestämmelser som ligger till grund för beslutet

Kommissionens förordning (EU) 2017/2195

Syftet med denna förordning är att

- a) främja en effektiv konkurrens, icke-diskriminering och öppenhet på balansmarknader,
- b) öka effektiviteten i balansering samt effektiviteten hos europeiska och nationella balansmarknader,
- c) integrera balansmarknader och främja möjligheter till utbyte av balanstjänster och samtidigt bidra till driftsäkerhet,
- d) bidra till en effektiv och långsiktig drift och utveckling av elöverföringssystemet och elsektorn i unionen och samtidigt underlätta ett effektivt och konsekvent funktionssätt av dagen före-, intradags- och balansmarknader,
- e) säkerställa att upphandlingen av balanstjänster är rättvis, objektiv, öppen och marknadsbaserad och gör att man kan undvika onödiga inträdeshinder för nya aktörer, bidra till likviditeten på

- balansmarknaderna samtidigt som man förhindrar otillbörlig snedvridning på den inre marknaden för el,
- f) underlätta deltagande av efterfrågefleksibilitet, inbegripet aggregering av anläggningar och energilagring, och samtidigt säkerställa att de konkurrerar med andra balanstjänster på lika villkor och, vid behov, agera oberoende när de betjänar en enda förbrukningsanläggning,
 - g) underlätta deltagandet av förnybara energikällor och stödja uppnåendet av Europeiska unionens mål för utbyggnaden av förnybar elproduktion (artikel 3.1).

Vid tillämpningen av denna förordning ska medlemsstater, relevanta tillsynsmyndigheter och systemansvariga

- a) tillämpa principerna om proportionalitet och icke-diskriminering,
- b) säkerställa öppenhet,
- c) tillämpa principen om optimering mellan högsta totala effektivitet och lägsta totala kostnader för alla berörda parter,
- d) säkerställa att systemansvariga för överföringssystem så långt som möjligt utnyttjar marknadsbaserade mekanismer för att säkerställa nätsäkerhet och nätstabilitet,
- e) säkerställa att utvecklingen av termins-, dagen före- och intradagsmarknaderna inte äventyras,
- f) respektera det ansvar som anförtrots den relevanta systemansvariga för överföringssystemet för att trygga systemsäkerheten, även enligt krav i nationell lagstiftning,
- g) samråda med berörda systemansvariga för distributionssystem och ta hänsyn till möjlig inverkan på deras system,
- h) ta hänsyn till överenskomna europeiska standarder och tekniska specifikationer (artikel 3.2).

Varje tillsynsmyndighet, eller i tillämpliga fall byrån, ska godkänna de villkor eller metoder som har utarbetats av de systemansvariga för överföringssystem enligt punkterna 2, 3 och 4. Innan byrån eller de relevanta tillsynsmyndigheterna godkänner villkoren eller metoderna ska de vid behov, efter samråd med respektive systemansvariga för överföringssystem se över förslagen för att säkerställa att de är förenliga med denna förordnings syfte och bidrar till marknadsintegration, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en väl fungerande marknad (artikel 5.1).

Förslagen till följande villkor eller metoder, och eventuella ändringar av dessa, ska vara föremål för godkännande av alla tillsynsmyndigheter i den berörda regionen:

- h) för varje kapacitetsberäkningsregion, metoden för en marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i enlighet med artikel 41.1, (artikel 5.3).

Ett förslag till villkor eller metoder ska innehålla en föreslagen tidsplan för deras genomförande och en beskrivning av deras förväntade effekt på målen för denna förordning. Tidsramarna för genomförandet ska vara högst tolv månader efter godkännandet från de relevanta tillsynsmyndigheterna, med undantag av de fall där alla relevanta tillsynsmyndigheter är överens om att förlänga tidsramen för genomförandet eller där olika tidsramar fastställs i denna förordning (artikel 5.5).

Om godkännandet av villkor eller metoder i enlighet med punkt 3 i denna artikel eller av ändring i enlighet med artikel 6 kräver ett beslut av fler än en tillsynsmyndighet ska de relevanta tillsynsmyndigheterna samråda, samordna och driva ett nära samarbete med varandra för att nå en överenskommelse. Om byrån avger ett yttrande ska detta yttrande beaktas av de relevanta tillsynsmyndigheterna. Tillsynsmyndigheterna, eller byrån om den är behörig, ska fatta beslut om de inlämnade villkoren eller metoderna eller, i förekommande fall, från det att den sista tillsynsmyndigheten tagit emot villkoren eller metoderna. Perioden ska börja dagen efter den dag då förslaget lämnades in till byrån i enlighet med punkt 2, till den sista berörda tillsynsmyndigheten i enlighet med punkt 3 eller, i tillämpliga fall, den relevanta tillsynsmyndigheten i enlighet med punkt 4 (artikel 5.6).

Om byrån, en relevant tillsynsmyndighet eller samtliga relevanta tillsynsmyndigheter gemensamt begär en ändring för att godkänna de villkor eller metoder som lämnats in i enlighet med artikel 5.3, 5.3, respektive 5.4, ska de berörda systemansvariga för överföringssystem senast två månader efter begäran från byrån eller de relevanta tillsynsmyndigheterna gemensamt lämna in ett förslag till ändrade villkor eller metoder för godkännande. Byråns eller de relevanta tillsynsmyndigheterna ska besluta om de ändrade villkoren eller metoderna inom två månader från att de lämnats in (artikel 6.1).

Systemansvariga för överföringssystem som ansvarar för att lämna in förslag till villkor eller metoder eller ändringar av dessa i enlighet med denna förordning, ska samråda med intressenter, inklusive de relevanta myndigheterna i varje

medlemsstat, om utkasten till förslag till villkor eller metoder och andra genomförandeåtgärder för en period på minst en månad (artikel 10.1)

Samrådet ska pågå i minst en månad, utom när det gäller utkast till åtgärder som ska vidtas enligt punkterna a, b, c, d, e, f, g, h och j i artikel 5.2 där samrådet ska pågå under en period på minst två månader (artikel 10.2).

Åtminstone förslagen i enlighet med punkterna a, b, c, d, e, f, g, h, i, n och o i artikel 5.3 ska vara föremål för offentligt samråd på berörd regional nivå (artikel 10.4).

Marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi och för utbyte av balanskapacitet eller delning av reserver som används i en samoptimerad eller marknadsbaserad tilldelningsprocess ska grunda sig på det faktiska eller förväntade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden (artikel 39.1)

Det faktiska marknadsvärdet för kapacitet mellan elområden för utbyte av energi ska beräknas baserat på bud från marknadsaktörer på dagen före-marknaderna, och beakta, där så är relevant och möjligt, de förväntade buden från marknadsaktörer på intradagsmarknaderna (artikel 39.2).

Det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av balanskapacitet som används i en samoptimerad eller en marknadsbaserad tilldelningsprocess ska beräknas på grundval av bud på balanskapacitet som lämnats in till funktionen för optimering av kapacitetsupphandling i enlighet med artikel 33.3 (artikel 39.3).

Det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för delning av reserver som används i en samoptimerad eller marknadsbaserad tilldelningsprocess ska beräknas på grundval av kostnader för upphandling av balanskapacitet som undvikits (artikel 39.4).

Det uppskattade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden ska baseras på en av följande alternativa principer:

- a) Användning av transparenta marknadsindikatorer som offentliggör marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden.
- b) Användning av en metod som gör det möjligt att exakt och tillförlitligt bedöma marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden.

Det uppskattade marknadsvärdet för kapacitet mellan elområden för utbyte av energi mellan elområden ska beräknas baserat på de förväntade skillnaderna i marknadspriserna på dagen före- och, där så är relevant och möjligt, intradagsmarknaderna mellan elområden. Vid beräkningen av det uppskattade marknadsvärdet ska ytterligare relevanta faktorer som påverkar efterfrågan och produktionsmönstren i de olika elområdena beaktas (artikel 39.5).

Effektiviteten av metoden för uppskattning i enlighet med punkt 5 b, inklusive en jämförelse mellan de uppskattade och faktiska marknadsvärdena för kapaciteten mellan elområden, får ses över av de relevanta tillsynsmyndigheterna. Om avtalet ingås högst två dagar före tillhandahållandet av balanskapaciteten får de relevanta tillsynsmyndigheterna, efter denna översyn, fastställa en annan gräns än den som anges i artikel 41.2 (artikel 39.6)

Senast två år efter denna förordnings ikraftträdande får alla systemansvariga för överföringssystem i en kapacitetsberäkningsregion utarbeta ett förslag till en metod för en marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver. Denna metod ska gälla för utbyte av balanskapacitet eller delning av reserver med en avtalsperiod som inte överstiger en dag och där avtalet ingås högst en vecka före tillhandahållandet av balanskapaciteten. Metoden ska inkludera

- a) anmälningsprocessen för användningen av den marknadsbaserade tilldelningsprocessen,
- b) en detaljerad beskrivning av hur man fastställer det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver, och det uppskattade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi, och om tillämpligt, det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi och det uppskattade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver,
- c) en detaljerad beskrivning av prissättningsmetoden, systemet för garanterad kapacitet och fördelning av intäkter från överbelastning för kapacitet mellan elområden som har tilldelats bud i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver via den marknadsbaserade tilldelningsprocessen,
- d) processen för att definiera den maximala volymen av tilldelad kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver i enlighet med punkt 2. (artikel 41.1)

Kapacitet mellan elområden som tilldelas enligt en marknadsbaserad process ska begränsas till 10 % av den tillgängliga kapaciteten för utbyte av energi för det tidigare relevanta kalenderåret mellan respektive elområden, eller, för nya sammanlänknings, 10 % av den totala installerade tekniska kapaciteten för dessa nya sammanlänknings.

Denna volymbegränsning behöver inte tillämpas om avtalet ingås högst två dagar före tillhandahållandet av balanskapaciteten eller, för elområdesgränser med likströmssammanlänknings, tills den samoptimerade tilldelningsprocessen är harmoniserad på unionsnivå i enlighet med artikel 38.3. (artikel 41.2)

Denna metod ska grunda sig på en jämförelse av det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver och det uppskattade marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi, eller en jämförelse av det uppskattade värdet av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver och det faktiska marknadsvärdet av kapacitet mellan elområden för utbyte av energi (artikel 41.3).

Prissättningsmetoden, systemet för garanterad kapacitet och fördelning av intäkter från överbelastning för kapacitet mellan elområden som har tilldelats i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver via den marknadsbaserade tilldelningsprocessen ska säkerställa lika behandling med den kapacitet mellan elområden som tilldelats för utbyte av energi (artikel 41.4).

Kapacitet mellan elområden som tilldelas i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver via den marknadsbaserade tilldelningsprocessen ska endast användas i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver och därtill hörande utbyte av balansenergi (artikel 41.5).

Ellagen (1997:857)

I ett beslut av nätmyndigheten enligt en sådan genomförandeakt eller delegerad akt som avses i artikel 58.1 i EU:s elmarknadsförordning ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Ei:s motivering till beslutet

De formella kraven på ansökan och beslutsprocessen

Svenska kraftnäts ansökan har kommit in i tid. Vidare har Svenska kraftnät tillsammans med de övriga berörda systemansvariga för överföringssystem konsulterat förslaget genom ett offentligt samråd i enlighet med artikel 10 i

förordningen (EU) 2017/2195. Ei har samordnat detta beslut med övriga tillsynsmyndigheter inom kapacitetsberäkningsregion Norden. De formella kraven på beslutsprocessen är därmed uppfyllda.

Prövning i sak

Svenska kraftnät har i sitt förslag till ändring av metoden för marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden i kapacitetsberäkningsregionen Norden gjort två justeringar:

- Det initiala startvärdet för denna *mark-up* sätts till 5 EUR/MWh istället för 1 EUR/MWh.
- *Mark-up* har ändrats från att kunna vara i intervallet 1–5 EUR/MWh till att istället inte ha något lägsta eller högsta värde.

Dessa två ändringar avseende dels startvärdet, dels intervallet för den *mark-up* som läggs till på det prognostiserade marknadsvärdet syftar till att säkerställa att metoden tar hänsyn till osäkerheter i beräkningen och felaktiga prognoser. Den föreslagna justeringen som medför att taket på 5 Euro ersätts med en *mark-up* som kan variera beaktar därmed bättre osäkerheter och felaktigheter än den tidigare metoden. Ei bedömer därför att justeringarna uppfyller kravet i ACER:s beslut om en dynamisk *mark-up*, dels regelverkets krav i övrigt på metoden för marknadsbaserad tilldelningsprocess för kapacitet mellan elområden. Förslaget kan därför i denna del godkännas.

Svenska kraftnät har föreslagit en genomförandetid på högst tolv (12) månader. Ei har, tillsammans med övriga berörda tillsynsmyndigheter, bedömt att de nordiska systemansvariga för överföringssystem bör kunna genomföra de relativt små justeringarna av metoden på kortare tid. Med anledning av detta har Ei, tillsammans med övriga berörda tillsynsmyndigheter, och efter samråd med de nordiska systemansvariga för överföringssystem, beslutat att justera implementeringstiden till sex (6) månader. Ei bedömer att förslaget, efter denna justering, kan godkännas även i denna del och i sin helhet.

Hur man överklagar

Information om hur man överklagar finns i bilaga 2.

Detta beslut har fattats av avdelningschefen Caroline Törnqvist. Vid den slutliga handläggningen deltog även analytikern Fredrik Prinz Blix, analytikern Tobias Lusth samt analytikern Linda Schumacher, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Caroline Törnqvist

Linda Schumacher

Beslutet publiceras i e-dariet som nås via Ei:s webbplats.

Bilagor

- 1 Ansökan, reviderad av Ei – Amendment to the methodology for the marked-based allocation process of cross-zonal capacity for the exchange of balancing capacity for the Nordic CCR
- 2 Så här gör du för att överklaga beslutet

Skickas till

Affärsverket Svenska kraftnät

ACER - Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter